

Crna Gora
Ministarstvo ekologije,
održivog razvoja i razvoja sjevera

Informacija o urađenim studijama revizije za pojedina zaštićena područja sa fokusom na nacionalne parkove

Decembar, 2024. godine

ZAKONODAVNI OKVIR

Zakon o zaštiti prirode („Sl. list CG“ br. 54/16, 18/19 i 84/24) je osnovni propis za zaštićena područja, odnosno, ovaj zakon uređuje proglašavanje novog zaštićenog područja, reviziju postojećeg, upravljanje zaštićenim područjem, kao i druge elemente u vezi područja koje zakon štiti.

Osnova za postupak revizije zaštićenih područja je definisana članom 35 Zakona o zaštiti prirode, a koja se pokreće na osnovu zahtjeva Ministarstva, organa lokalne uprave ili upravljača i to: ukoliko se na osnovu naučnih saznanja utvrdi da je došlo do promjene na pojedinim vrstama, pri čemu se uz zahtjev prilažu rezultati istraživanja i druge informacije od značaja za pokretanje postupka revizije. Takođe, revizija se pokreće ukoliko se za zaštićeno područje koje je upisano u registar zaštićenih područja utvrdi da ne postoje podaci o granicama, ciljnim staništima i vrstama za zaštićeno područje.

Agencija za zaštitu životne sredine je organ koji je Zakonom određen kao nadležan za izradu studije zaštite i studije revizije. Sredstva za izradu studije revizije se obezbjeđuju u skladu sa članom 28, odnosno iz budžeta Crne Gore, fondova Evropske unije, donacija međunarodnih organizacija i drugih izvora u skladu sa ovim zakonom.

Za zaštićeno područje za koji je pokrenuta revizija, sprovodi se postupak analogan postupku proglašavanja, koji uključuje spovođenje javne rasprave i donošenje akta. U zavisnosti od prostornog položaja i vrste zaštićenog područja, akt koji potvrđuje reviziju donosi: Vlada Crne Gore – morska zaštićena područja, na teritoriji jedne ili više jedinice lokalne samouprave; Skupština jedinica lokalne samouprave – na teritoriji jedne opštine. Skupština Crne Gore donosi Zakon o nacionalnim parkovima ukoliko se radi revizija granica nacionalnog parka uzimajući u obzir da je opis prostorne granice definisana Zakonom o nacionalnim parkovima.

REVIZIJA SPOMENIKA PRIRODE

U skladu sa zakonskom procedurom tadašnje Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma (sada Ministarstvo ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera) je zahtjevom br. 01/a-D-1337/1 od 07.05.2021. godine upućenom Agenciji za zaštitu životne sredine pokrenulo postupak revizije za 37 područja koja su Rješenjem o zaštiti objekata prirode br. 01-959 od 12.12.1968. godine („Sl. list SRCG“, br. 30/68) Republičkog zavoda za zaštitu prirode proglašena za zaštićena, a na osnovu Zakona o zaštiti prirode iz 1961. godine. U pitanju su zaštićena područja koja prostorno pripadaju zoni Morskog dobra, ali i užem dijelu Obalnog pojasa van zone Morskog dobra. Finansijska sredstva za izradu studija revizije obezbijedena su iz UNEP/GEF-ovog projekta “Promovisanje upravljanja zaštićenim područjima kroz integrisanu zaštitu morskih i priobalnih ekosistema u obalnom području Crne Gore“(C/MPA) kroz Ugovor između Agencije i UNOPS - a”.

Zaštićena područja za koje je pokrenut postupak revizije:

1. Hrast medunac (*Quercus pubescens*) u Donjem Orahovcu;
2. Plaža Bečići;
3. Plaža Drobni pijesak;
4. Plaža Jaz;
5. Plaža Lučice;
6. Plaža Mogren;
7. Plaža Petrovac;
8. Plaže Svetog Stefana i Miločera;
9. Slovenska plaža, u Opštini Budva;
10. Plaža Buljarica, u Opštini Budva;
11. Plaža Čanj, u Opštini Bar;
12. Plaža Sutomore;
13. Plaža Topolica;
14. Poluosrtvo Ratac sa Žukotricom;
15. Plaža Pećin;
16. Plaža Veliki pijesak;
17. Mala Ulcinjska plaža;
18. Stari Ulcinj, otok i plaža;
19. Plaža Valdanos;
20. Velika Ulcinjska plaža;
21. Hrast česvina (*Quercus ilex*) u Limanu;
22. Hrast prnar (*Quercus coccifera*) ispod hotela Jadran;
23. Hrast česvina (*Quercus ilex*) ispod sela Komina;
24. Hrast medunac (*Quercus pubescens*) u Krutima;
25. Hrast medunac (*Quercus pubescens*) u Zoganju;
26. Hrast prnar (*Quercus coccifera*), skupina stabala u Meterizima;
27. Park Muzeja na Topolici;
28. Hrast česvina (*Quercus ilex*) na Crnom rtu kod Sutomora;
29. Hrast česvina (*Quercus ilex*) kod željeznickih stepenica u Sutomoru;
30. Maslina - *Olea europea* L. (fam. *Oleaceae*) na Pićanovini u selu Ivanovići;
31. Sastojina lovora i oleandera iznad vrela Sopot kod Risna;
32. Hrast medunac (*Quercus pubescens*), skupina stabala kod crkve Sv. Petke;
33. Kompleks zelenih površina koje se nalaze između tvrđava Forte Mare i tvrđave Citadele;
34. Park i zgrada zavičajnog muzeja u Herceg Novom;
35. Park hotela "Boka";
36. Hrast česvina (*Quercus ilex*) na brdu Ilinjici;
37. Hrast česvina (*Quercus ilex*) na Savini.

Revizija ovih zaštićenih područja će omogućiti adekvatno upravljanje s obzirom na to da se studijom revizije po prvi put definiše zonacija zaštićenog područja u skladu sa važećim Zakonom, jasno definiše granica, utvrđuje upravljač kao i ciljna staništa i vrste.

Agencija za zaštitu životne sredine je uputila ovom Ministarstvu obavještenje u vezi sa statusom pojedinih zaštićenih područja koja nisu pronađena na terenu, odnosno u kojima je došlo do trajne izmjene stanja utvrđenog tokom postupka revizije.

Spisak zaštićenih područja iz obavještenja Agencije za zaštitu životne sredine i razlog zbog čega nisu za njih pripremljene studije revizije:

1. Hrast česvina (*Quercus ilex*) u Limanu, u Opštini Ulcinj, u zoni Morskog dobra - ne postoje koordinate niti bliže definisana lokacija gdje se stablo nalazi;
2. Hrast prnar (*Quercus coccifera*) ispod hotela Jadran, u Opštini Ulcinj, u zoni Morskog dobra - ne postoje koordinate niti bliže definisana lokacija gdje se stablo nalazi;
3. Hrast česvina (*Quercus ilex*) ispod sela Komina, u Opštini Ulcinj - ne postoje koordinate niti bliže definisana lokacija gdje se stablo nalazi, radi se o ogromnoj površini i nije bilo moguće pronaći pomenuto stablo;
4. Hrast medunac (*Quercus pubescens*) u Krutima, u Opštini Ulcinj - ne postoje koordinate niti bliže definisana lokacija gdje se stablo nalazi, radi se o kompleksu šume i nije moguće pronaći pomenuto stablo;
5. Hrast medunac (*Quercus pubescens*) u Zoganju, u Opštini Ulcinj - ne postoje koordinate niti bliže definisana lokacija gdje se stablo nalazi, radi se o kompleksu šume i nije moguće pronaći pomenuto stablo;
6. Hrast česvina (*Quercus ilex*) na Crnom rtu kod Sutomora, u Opštini Bar - stablo izgorelo u požaru;
7. Hrast česvina (*Quercus ilex*) kod željeznickih stepenica u Sutomoru, u Opštini Bar - ne postoje koordinate kao ni oznaka, stablo nije pronađeno;
8. Hrast prnar (*Quercus coccifera*), skupina stabala u Meterizima, u Opštini Ulcinj - ne postoje koordinate niti bliže definisana lokacija gdje se stablo nalazi.

Krajem 2023. godine i tokom 2024. godine Agencija za zaštitu životne sredine je ovom Ministarstvu dostavila nacрте studija revizije za sledeća zaštićena područja koje se u nastavku grupisana po opštinama:

Zaštićena područja na teritoriji Opštine Bar: Plaža Čanj, Plaža Sutomore, Plaža Topolica, Plaža Veliki pijesak, Plaža Pećin i poluostrvo Ratac sa Žukotrlicom. U toku je priprema akata za reviziju zaštićenog područja od strane organa lokalne samouprave. Za Spomenik prirode "Park Muzeja na Topolici", u Opštini Bar, nakon pribavljanja Saglasnosti tadašnjeg Ministarstva ekologije, prostornog planiranja i urbanizma, Skupština Opštine je donijela *Odluku o proglašavanju kategorije, granica, statusa i režima zaštite u spomeniku prirode "Park muzeja na Topolici u Baru"* ("Službeni list Crne Gore - opštinski propisi", br. 007/23 od 08.02.2023. godine).

Odluku o proglašavanju kategorije, granica, statusa i režima zaštite za Spomenik prirode "Ratac sa Žukotrlicom", priprema Ministarstvo, a usvaja Vlada uzimajući u obzir da je revizijom već zaštićenom kopnenom dijelu dodat i morski dio. Ministarstvo je Javnu raspravu raspisalo 27. marta do 25. aprila 2024. godine, ali je zbog velikog interesovanja javnosti njen rok produžen do 15. maja 2024. godine. U toku Javne rasprave pristigao je veliki broj komentara i primjedbi, a najviše u dijelu izmjene, odnosno smanjenja predložene granice Spomenika prirode. Imajući u vidu datu problematiku i složenost cjelokupne situacije, za pripremu Odluke su neophodne dodatne konsultacije sa relevantnim institucijama i lokalnim stanovništvom. Ovo Ministarstvo je pripremlilo Izvještaj sa javne rasprave koji je u objavljen na sajtu Vlade Crne Gore.

Spomenik prirode "Plaža Pećin" se nalazi na teritoriji Opštine Bar i Opštine Budva, te je Odluku o proglašavanju kategorije, granica, statusa i režima zaštite pripremlilo Ministarstvo. Postupak je trenutno u fazi pribavljanja zvaničnog mišljenja Ministarstva finansija na Izvještaj o sprovedenoj analizi procjene uticaja propisa (RIA obrazac), kao i mišljenja Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede i Ministarstva kulture i medija, na Nacrt odluke.

Zaštićena područja na teritoriji Opštine Budva: Plaža Drobni pijesak, Plaža Jaz, Plaža Mogren, Plaža Lučice, Plaža Petrovac, Plaža Sveti Stefan i Miločer, Slovenska plaža, Plaža Buljarica i Plaža Bečići, i maslina - *Olea europea L.* na Pećanovini u selu Ivanovići. U skladu sa nacrtima studija revizije, ova zaštićena područja su zadržala status zaštićenog područja i vrstu – spomenik prirode. Za ova zaštićena područja, Opština je obavezna donijeti odluke o proglašavanju kategorije, granica, statusa i režima zaštite. Priprema finalnih nacrti odluka je u toku.

Zaštićena područja na teritoriji Opštine Herceg Novi: Hrast česvina - *Quercus ilex* na brdu Ilinci, Parkovske površine u Opštini Herceg Novi - Park hotela „Boka“, Park i zgrada Zavičajnog muzeja, i Kompleks zelenih površina između tvrđava Forte Mare i Citadele. U skladu sa nacrtima studija revizije, ova zaštićena područja su zadržala status zaštićenog područja i vrstu – spomenik prirode. U skladu sa zakonskom obavezom, za predmetne studije revizije Opština je obavezna donijeti odluke o proglašavanju kategorije, granica, statusa i režima zaštite za sva navedena zaštićena dobra. Nacrti odluka su pripremljeni, te je postupak objavljivanja Javne rasprave u toku.

Zaštićena područja na teritoriji Opštine Kotor: Stablo hrasta medunca (*Quercus pubescens*), Skupina stabala kod crkve Sv. Petke, Lovor (*Laurus nobilis*) i oleander (*Nerium*) sastojina iznad vrela Sopot kod Risna, Stablo hrasta medunca (*Quercus pubescens*) u Donjem Orahovcu. U skladu sa nacrtima studija revizije, ova zaštićena područja su zadržala status zaštićenog područja i vrstu – spomenik prirode. Opština Kotor je pripremila prednacrtne odluke.

Zaštićena područja na teritoriji Opštine Ulcinj: Velika plaža kod Ulcinja, Mala ulcinjska plaža, Plaža Valdanos i ostrvo Stari Ulcinj, otok i plaža. U skladu sa nacrtima studija revizije, ova zaštićena područja su zadržala status zaštićenog područja i vrstu – spomenik prirode. Opština Ulcinj je u fazi pripreme odluka.

REVIZIJA NACIONALNIH PARKOVA: BIOGRADSKA GORA, DURMITOR I SKADARSKO JEZERO

Tadašnje Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma (sada Ministarstvo ekologije, održivog razvoja i razvoj sjevera) se obratilo Agenciji dopisom broj 104-4364/1 od 22.10.2019. godine sa zahtjevom za pokretanje postupka revizija za Nacionalni park „Biogradska gora“. Sredstva su obezbijeđena iz budžetskih sredstava Agencije. Reviziji ovog Nacionalnog parka se pristupilo radi usaglašavanja mjera i režima zaštite sa važećim propisima, u cilju obnove i ažuriranja podataka i zbog potrebe unaprjeđenja ukupnog ambijenta. Predložene promjene zona i režima zaštite, kao i primjena principa zaštite (aktivnosti) unutar Nacionalnog parka se zasnivaju na potrebama stroge zaštite bukove prašume i uvećanju stepena zaštite glacijalnih jezera i planinskih livada i pašnjaka u cilju njihove revitalizacije i ukupnog unaprjeđenja. U periodu od 08.12.2022. godine do 31.01.2023, održana je Javna rasprava (u okviru koje i javna tribina 21.12.2022. godine i okrugli sto 18.01.2023.). Ovo Ministarstvo je pripremlilo Izvještaj sa javne rasprave, a Ministarstvu prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine je upućen zahtjev br.06220-322/24-1870/2 od 26.09.2024. godine za pokretanje izrade Prostornog plana posebne namjene na osnovu Studije revizije. U skladu sa članom 14 Zakona o nacionalnim

parkovima ("Sl. List CG", br. 28/14, 39/16 i 84/24), Prostornim planom posebne namjene, utvrđuju se zone zaštite sa granicama, uslovi i mjere zaštite u nacionalnom parku.

Tadašnje Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma (sada Ministarstvo ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera) je zahtjevom br. 05-322-22/643 od 25.01.2022. godine pokrenulo reviziju za nacionalne parkove „Durmitor“ i „Skadarsko jezero“, čija se izrada studija revizije finansirana iz GEF 7 projekta "Integrisanje biodiverziteta u sektorske politike i prakse i jačanje zaštite ključnih tačaka biodiverziteta u Crnoj Gori“.

Na osnovu podataka dobijenih tokom revizije za Nacionalni park „Skadarsko jezero“ i Nacionalni park „Durmitor“ predložene su izmjene granica za ova dva područja, a čiji opisi moraju biti utvrđeni Zakonom o nacionalnim parkovima, u skladu sa čim je pokrenuta procedura izmjena i dopuna navedenog zakona. U tom cilju, kao i unaprjeđivanju ostalih zakonskih rješenja, od strane Ministarstva formirana je Radna grupa za izradu teksta Predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o nacionalnim parkovima (Rješenje br. 06220-322/24-700/13 od 17.V 2024.), koju čine predstavnici relevantnih institucija, nevladinog sektora i privredne komore.

Nacrt studije revizije za Nacionalni park "Durmitor" je prevedena na engleski jezik i diplomatskim kanalima u 2023. godini dostavljena UNESCO kancelariji i kancelariji Međunarodne unije za zaštitu prirode (IUCN) što je bilo u skladu sa UNESCO Odlukom (br.1000bis), 44 COM 7B.104, tačka 4. gdje se od Crne Gore zahtijevalo da izvrši konsultacije sa pomenutim organizacijama, prije donošenja bilo kakve revizije granica. Nacionalni park "Durmitor" se nalazi na UNESCO listi Svjetskog prirodnog i kulturnog nasljeđa od 1980. godine.

Kroz GEF 7 projekat je omogućena ekspertska provjera i korekcija Studija revizije u skladu sa novim preporukama za pripremu Studija revizije.

Ovo Ministarstvo je u fazi pripreme plana Javne rasprave koja će se odnositi na nacрте studija revizije za nacionalne parkove "Durmitor" i "Skadarsko jezero" i Predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o nacionalnim parkovima.

Tadašnje Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma (sada Ministarstvo ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera) je zahtjevom br. 05-8823/1 od 11.11.2022. godine, pokrenulo reviziju Nacionalnog parka "Lovćen". Izrada Studije revizije je planirana iz budžeta Ministarstva ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera. Agencija za zaštitu životne sredine je zvaničnim putem obavijestila Ministarstvo da je Nact studije za Nacionalni park „Lovćen“ pripremljen, te da se čekaju dalje instrukcije od strane nadležnog Ministarstva kako bi ista bila predata.

Zaključak

Tokom postupka revizije 37 spomenika prirode, za 8 nisu urađene studije revizije zbog nemogućnosti lociranja istih ili gubljenja vrijednosti zbog kojih je proglašeno zaštićeno područje, a za 29 su pripremljeni nacrti studija revizije pri čemu su ista zadržala status spomenika prirode. Skupština Opštine Bar je donijela Odluku o proglašavanju kategorije, granica, statusa i režima zaštite u spomeniku prirode "Park muzeja na Topolici u Baru". Za spomenike prirode "Ratac sa Žukotrlicom" i "Plaža Pećin" Ministarstvo je sprovelo Javnu

raspravu, dok je donošenje odluka za ova dva zaštićena područja u toku. Opštine Herceg Novi je pripremila nacрте odluka, dok su opštine Budva, Bar i Kotor u fazi priprema finalnih nacрта odluka. Opština Ulcinj je u procesu pripreme istih.

Javna rasprava za Studiju revizije za Nacionalni park “Biogradska gora” je sprovedena i Ministarstvu prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine je upućen zahtjev za pokretanje izrade Prostornog plana posebne namjene za ovaj Nacionalni park. Nacrti studije revizije za nacionalne parkove “Durmitor” i “Skadarsko jezero” su izrađene i u toku je priprema Javne rasprave koja pored nacрта studija revizije uključuje i Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o nacionalnim parkovima. Studija revizije za Nacionalni park “Lovćen” je pripremljena od strane Agencije za zaštitu životne sredije i treba biti dostavljena ovom Ministarstvu.